ପଣ୍ଡିତ ପୁଅ ମାଙ୍କଡ଼ ମାରିଲେ...

୨୪/୦୨/୨୦୦୧

ଆମ ଘରର ହାଲଚାଲ୍

ସୌମ୍ୟରଂଜନ ପଟ୍ଟନାୟକ

ଆମ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଦୁର୍ନୀତିର ଗଭୀରତା ଏବଂ ବ୍ୟାପକତା ମାପିବାକୁ ଯାଇ ଅତୀତରେ ଏହି ସ୍ତମ୍ଭରେ ଏକ ପ୍ରସଙ୍ଗ ଉଠାଇଥିଲୁ। ଆମେ ସମସ୍ତେ ବ୍ୟାପକତା ସମ୍ପର୍କରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ମୁଖର ହୋଇପଡୁଥିବା ବେଳେ ଗଭୀରତା ପ୍ରତି ଆଦୌ ସଚେତନ ନୋହୁଁ ବୋଲି ଉଲ୍ଲେଖ କରିଥିଲୁ। ଆଜି ଆମ ବ୍ୟବସ୍ଥା ସମ୍ପର୍କରେ ପୁଣି ଆଲୋଚନା କଲାବେଳେ ଆଉ ଗୋଟିଏ ପ୍ରଶ୍ନ ଆମକୁ ଅଧିକ ବ୍ୟଥିତ ଏବଂ ବିବ୍ରତ କରୁଛି। ଦୁର୍ନୀତିର ବ୍ୟାଧି ଆଜି ଆମର ବ୍ୟବସ୍ଥାରୂପକ ସମଗ୍ର ଶରୀରକୁ କ୍ୟାନ୍‌ସର ରୋଗ ଭଳି ଗ୍ରାସ କରିବାକୁ ବସିଛି। ଏକଥା ଦଳମତ ନିର୍ବିଶେଷରେ ସମସ୍ତେ ସ୍ୱୀକାର କରୁଛନ୍ତି। କିନ୍ତୁ ଶରୀରର ଶୀର୍ଷ ସ୍ଥାନକୁ ଏ ରୋଗ ଜମା ମାଡୁନାହିଁ। ସତେ ଯେପରି ଆମ ପ୍ରଶାସନିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଶୀର୍ଷ ସ୍ଥାନଗୁଡ଼ିକୁ ମଣ୍ଡିତ କରୁଥିବା ହାକିମମାନେ ଏ ବ୍ୟାଧିରୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ମୁକ୍ତ ରହିବେ ବୋଲି ବର ପାଇଛନ୍ତି। ଏ ବର ତାଙ୍କୁ କେଉଁ ଈଶ୍ୱର ଦେଇଛନ୍ତି ଆମେ ଜାଣୁନା। ଯେଉଁ ଈଶ୍ୱରମାନେ ଆମ ସମ୍ବିଧାନର ରଚନା କଲେ, ସେମାନେ ଅବଶ୍ୟ ଗୋଟିଏ କଥା ଚିନ୍ତା କରି ସର୍ବଭାରତୀୟ ସେବା କଥା କଳ୍ପନା କରିଥିଲେ। ଆଇ.ସି.ଏସ୍. ଗୋରା ସାହେବମାନେ ଚାଲିଯିବେ। ସ୍ୱାଧୀନୋତ୍ତର ଭାରତରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଓ ସ୍ଥିରତା ମଧ୍ୟରେ ସମନ୍ୱୟ ରଖି ରାଜ୍ୟ ପ୍ରଶାସନଗୁଡ଼ିକରେ ସମାନତା ଆଣିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସେମାନଙ୍କୁ ସଂଘୀୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା ମଧ୍ୟରେ ଗୋଟିଏ ସୂତ୍ରରେ ବାନ୍ଧି ରଖିବାପାଇଁ ସର୍ବଭାରତୀୟ ପ୍ରଶାସନିକ ସେବା (ଆଇ.ଏ.ଏସ୍.)ର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଗଲା। ଏହି ଆଇ.ଏ.ଏସ୍. ଅଫିସରମାନଙ୍କର ଚୟନ ପ୍ରଣାଳୀ, ଚାକିରି ସର୍ତ୍ତାବଳୀ, କ୍ଷମତା ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସୁବିଧାସୁଯୋଗକୁ ଆଇ.ସି.ଏସ୍. ଅଫିସରମାନଙ୍କ ଭଳି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଭାବେ ସ୍ୱୀକୃତ ଏବଂ ସୁରକ୍ଷିତ କରାଗଲା। ଏହା ପଛରେ କେବଳ ଗୋଟିଏ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଥିଲା ଯେ, ସର୍ବଭାରତୀୟ ସ୍ତରରେ ବଛା ବଛା ମେଧାବୀ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ମୂଳରୁ ସୁରକ୍ଷା, କ୍ଷମତା ଓ ସାମାଜିକ ସ୍ୱୀକୃତି ଦେଲେ ସେମାନେ ଦକ୍ଷତା ଓ ପାରଦର୍ଶିତାର ମୂର୍ତ୍ତିମନ୍ତ ପ୍ରତୀକ ହେବେ। କୌଣସି ପ୍ରକାର ଲୋଭ ବା ଚାପର ବଶବର୍ତ୍ତୀ ହେବେନାହିଁ। ଆଜି ୫୦ ବର୍ଷ ପରେ ଏହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କେତେଦୂର ଚରିତାର୍ଥ ହୋଇଛି ତାହା ଅନ୍ୟ ଏକ ଆଲୋଚନାର ଅପେକ୍ଷା ରଖୁଛି। ତେବେ ଆମ ଅନୁଷ୍ଠାନଗୁଡ଼ିକର ମହନ୍ତ ସାଜିଥିବା ଆଇ.ଏ.ଏସ୍. ହାକିମମାନଙ୍କର ଅନ୍ୟ ଏକ ଆଚରଣ ଆମକୁ ଅଧିକ ବ୍ୟଥିତ ଏବଂ ବିବ୍ରତ କରୁଛି। ସ୍ୱାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନ ସମୟରୁ ଜାତିପ୍ରଥାକୁ ଉଚ୍ଛେଦ କରିବାପାଇଁ ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ଆମେ ସ୍ୱର ଉତ୍ତୋଳନ କରିଆସିଛୁ। ଆଜି ଆମ ରାଜନୀତି ଜାତିଆଣ ମନୋବୃତ୍ତିର ଶିକାର ହୋଇଛି ବୋଲି କ୍ଷୋଭ ପ୍ରକାଶ କରୁଛୁ। କିନ୍ତୁ ଆମ ଆଇ.ଏ.ଏସ୍.ବାଲାଙ୍କ ଜାତିପ୍ରୀତି ସବୁରେକମର ଜାତିଭେଦଠୁ ବଳି ପଡୁଛି। ଏମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଯେ ଆମ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଏକ ମୌଳିକ ତତ୍ତ୍ୱ ବାରମ୍ବାର ଉଲ୍ଲଂଘନ ହେଉଛି ଏବଂ ଏହାଦ୍ୱାରା ଆମ ଅନୁଷ୍ଠାନଗୁଡ଼ିକର ଅବକ୍ଷୟ ଓ ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଅବିଶ୍ୱାସ ଦିନକୁ ଦିନ ବଢ଼ିବାରେ ଲାଗିଛି - ଏକଥା ଘରେ ଘରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଗଲାଣି। ବିଧି ଶାସନ ଆମ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଅନ୍ୟ ଏକ ମୌଳିକ ତତ୍ତ୍ୱ। ଇଂରାଜୀରେ ଏହାକୁ 'ରୁଲ୍ ଅଫ୍ ଲ' ବୋଲି କହନ୍ତି। ସାଧାରଣ ଭାବରେ କହିବାକୁ ଗଲେ, ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ପୋଲିସ୍ କନେଷ୍ଟବଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମସ୍ତେ ଗୋଟିଏ ଆଇନରେ ବନ୍ଧା ଓ ଆଇନର ଆଖିରେ ସମସ୍ତେ ସମାନ। କିନ୍ତୁ ବାସ୍ତବ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସମସ୍ତେ ସମାନ ନୁହଁନ୍ତି। କିଛି କିଛି ଲୋକ ଜର୍ଜ ଅରୱେଲ୍‌ଙ୍କ ଭାଷାରେ ଅଧିକ ସମାନ ବୋଲି କହିଲେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବନାହିଁ। ନିକଟ ଅତୀତରେ ବରିଷ୍ଠ ପ୍ରଶାସକଙ୍କୁ ନେଇ ଦୁଇଟି ନିଷ୍ପତ୍ତିର ଉଦାହରଣ ଦେଲେ ଏହା ଅଧିକ ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଯିବ।

ବରିଷ୍ଠ ଆଇ.ଏ.ଏସ୍. ଅଫିସର୍ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଜୟନ୍ତ ଦେବଙ୍କ ବିରୋଧରେ ଅଣାଯାଇଥିବା ଅଭିଯୋଗ ସମ୍ପର୍କରେ ସରକାରଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ନିଷ୍ପତ୍ତି କଥା ବିଚାର କରାଯାଉ। ଯୋଗାଣ ବିଭାଗର ସଚିବ ଏବଂ ନିଗମର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଥିବାବେଳେ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଦେବ କାଳେ ସାଧାରଣ ବଣ୍ଟନ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ସୁବିଧା ପାଇଁ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ସୀମାରେଖାର ତଳେ ଥିବା ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଯେଉଁ କାର୍ଡ ବଣ୍ଟନ କରାଯାଏ, ସେଗୁଡ଼ିକର ସଂଖ୍ୟା ମାତ୍ରାଧିକ ବଢ଼େଇଦେଇଥିଲେ। ସରକାରଙ୍କର ଘୋଷିତ ନିୟମାନୁସାରେ ଗରିବ ଲୋକଙ୍କୁ ଯୋଗାଣ ନିଗମର ଷ୍ଟୋରେଜ୍ ଏଜେଣ୍ଟମାନେ ଦୁଇ ଟଙ୍କାରେ ଚାଉଳ ଯୋଗେଇ ଦେଉଥିଲେ। ସେତେବେଳେ ସେଇ ଚାଉଳର ମୂଲ୍ୟ ଖୋଲା ବଜାରରେ ସାଢ଼େ ୫ ଟଙ୍କା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଥିଲା। ସରକାର ଏ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବାପାଇଁ କିଲୋ ପିଛା ସାଢ଼େ ୩ ଟଙ୍କା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସବ୍‌ସିଡି ଦେଉଥିଲେ। ନବରଙ୍ଗପୁର ଜିଲ୍ଲାରେ ଗରିବ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଚିହ୍ନଟ କରାଯାଇ ହଜାର ହଜାର ସଂଖ୍ୟାରେ ନୂଆ କାର୍ଡ ବଣ୍ଟାଗଲା ବୋଲି କୁହାଗଲା। ପ୍ରକୃତରେ ପରେ ଅନୁସନ୍ଧାନରୁ ଜଣାପଡ଼ିଲା, ଜିଲ୍ଲାପାଳ ଏବଂ ତାଙ୍କର ଅଧସ୍ତନ କର୍ମଚାରୀମାନେ କୌଣସି ଅନୁସନ୍ଧାନ ନ କରି ଏଭଳି କାର୍ଯ୍ୟ କରିଛନ୍ତି। ଏହାଦ୍ୱାରା ସରକାର ତିନି କୋଟିରୁ ଅଧିକ ଟଙ୍କାର କ୍ଷତି ସହିଛନ୍ତି। ଏହି ତିନି କୋଟି ଟଙ୍କା କିଏ କିପରି ବାଣ୍ଟି ନେଇଛନ୍ତି ତାହା ଅନ୍ୟ ଏକ ପ୍ରଶ୍ନ। ଆମକୁ କିନ୍ତୁ ଅଧିକ ବିବ୍ରତ କରୁଥିବା ପ୍ରଶ୍ନଟି ହେଲା- ବରିଷ୍ଠ ପ୍ରଶାସକମାନେ ଏଭଳି କାର୍ଯ୍ୟ କିପରି କଲେ ଏବଂ କଲାପରେ ମଧ୍ୟ ଆମ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଏ ପ୍ରକାର ଗୁରୁତର ତ୍ରୁଟି ପାଇଁ କେତେ ଶୀଘ୍ର କି କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ କରାଗଲା? ସାଧାରଣ କିରାଣୀଟିଏ ୨୦୦ ଟଙ୍କା ଲାଞ୍ଚ ନେଉଥିବାବେଳେ ଧରାପଡ଼ିଲେ ବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ବେନିୟମ କାର୍ଯ୍ୟ କଲେ ତାଙ୍କୁ କାଳବିଳମ୍ବ ନ କରି ନିଲମ୍ବିତ କରାଯାଉଛି। ଲୋକଚକ୍ଷୁରେ ସେ ନିନ୍ଦିତ ହେଉଛି। କିନ୍ତୁ ଆଇ.ଏ.ଏସ୍. ଅଫିସରମାନଙ୍କ କଥା ନିଆରା। ତାଙ୍କ ବିରୋଧରେ ଏଭଳି କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ କଥା କେହି ଚିନ୍ତା ମଧ୍ୟ କରିପାରିବେ ନାହିଁ। ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପ୍ରମାଣ ସହ ଅଭିଯୋଗ ଆସିବାର ଦୀର୍ଘ ୬ ମାସ ପରେ ସରକାର ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ଲୋକଦେଖାଣିଆ ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଆରମ୍ଭ କରୁଛନ୍ତି ବୋଲି କହୁଛନ୍ତି। କିନ୍ତୁ ଏହାର ଶେଷ ପରିଣତି କ'ଣ ହେବ ତାହା ଏବେଠାରୁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଜଣା।

ସେହିପରି ଅନ୍ୟତମ ବରିଷ୍ଠ ଆଇ.ଏ.ଏସ୍. ଅଫିସର ପ୍ରଶାନ୍ତ ନାୟକଙ୍କ କଥା ବିଚାର କରାଯାଉ। ଆମେ ପ୍ରଶାନ୍ତବାବୁଙ୍କ କଥା ବାରମ୍ବାର ଉଲ୍ଲେଖ କରୁଥିବାରୁ ଅନେକ ହୁଏତ ଏହାକୁ ଭୁଲ୍ ବୁଝିଥାଇପାରନ୍ତି। ଆମ ବିଚାରରେ ପ୍ରଶାନ୍ତବାବୁଙ୍କ ସମ୍ପର୍କରେ ଯେଉଁ ତଥ୍ୟ ଏବଂ ବିବରଣୀ ଆମେ ଗତ କିଛିମାସ ଧରି ଛାପି ଆସିଛୁ, ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଯଦି ପୂର୍ବାପର ସଙ୍ଗତି ସହିତ ବିଚାର କରାଯାଏ, ତାହାହେଲେ ଆମ ପ୍ରଶାସନିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଏକ ବଡ଼ ଦୁର୍ବଳତା ପଦାରେ ପଡ଼ିଯିବ। ଉକ୍ତ ନ୍ୟାୟାଳୟ ପ୍ରଶାନ୍ତବାବୁଙ୍କ ପଦୋନ୍ନତି ଉପରେ ରହିତାଦେଶ ଜାରିକରି ଯେଉଁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ରାୟ ଦେଇଛନ୍ତି ତାହା ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କର ପ୍ରଣିଧାନଯୋଗ୍ୟ। ଆଇ.ଏ.ଏସ୍.ର ନିୟମ ଅନୁସାରେ ଚାକିରିକାଳ ୧୬ ବର୍ଷ ପୂର୍ଣ୍ଣ ନ ହେଲେ ପଦୋନ୍ନତି ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ। ପ୍ରଶାନ୍ତବାବୁ ଏବଂ ତାଙ୍କ ସାଥୀମାନେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ସଚିବ ଥିଲାବେଳେ ଏ ନିୟମକୁ ବଦଳେଇଦେଲେ। କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ଏକଥା ଜାଣିପାରି ପରିବର୍ତ୍ତିତ ନିୟମକୁ ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରିନେବାପାଇଁ ପରାମର୍ଶ ଦେଲେ। କିନ୍ତୁ ଆମର ବଡ଼ ହାକିମମାନେ ଏ ପ୍ରକାର ପରାମର୍ଶକୁ ଚପେଇଦେଇ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବେନିୟମ ଭାବେ ପ୍ରଶାନ୍ତବାବୁଙ୍କୁ ପଦୋନ୍ନତି ଦେବାପାଇଁ ମାତ୍ରାଧିକ ଉତ୍ସାହ ଦେଖାଇଲେ ଏବଂ ପଦୋନ୍ନତି ପାଇଁ ସମସ୍ତ କାଗଜପତ୍ର ଚୂଡ଼ାନ୍ତ କଲେ। ପ୍ରଶାନ୍ତବାବୁଙ୍କୁ ତରବରିଆ ଭାବେ ସମସ୍ତ ନିୟମକୁ ଭଙ୍ଗ କରି କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ପରାମର୍ଶକୁ ଅମାନ୍ୟ କରି ପଦୋନ୍ନତି ଦେବା ପଛରେ କି ରହସ୍ୟ ରହିଛି, ହାଇକୋର୍ଟ ରାୟ ଏହାକୁ ସ୍ପଷ୍ଟ କରିଦେଇଛି। ପ୍ରଶାନ୍ତବାବୁଙ୍କ ବିରୋଧରେ ଅନେକଗୁଡ଼ିଏ ଅଭିଯୋଗ କୋର୍ଟର ବିଚାରାଧୀନ ଥିଲା। ଏ.ଜି.ଙ୍କର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅଡିଟ୍ ରିପୋର୍ଟ ତାଙ୍କ ବିରୋଧରେ ଯାଇଥିଲା। ଯେ କୌଣସି ସମୟରେ ଏଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରଶାନ୍ତବାବୁଙ୍କର ପଦୋନ୍ନତି ପାଇଁ ଅନ୍ତରାୟ ହେବାର ସମ୍ଭାବନା ରଖୁଥିଲେ। ତେଣୁ ଥରେ ଯଦି ତାଙ୍କୁ ପଦୋନ୍ନତି ଦେଇଦିଆଯାଏ, 'ଚକେ ଗଲେ ବାର ହାତ' ନ୍ୟାୟରେ ଅଭିଯୋଗକାରୀମାନେ କୋର୍ଟ କଚେରୀକୁ ଦୌଡ଼ୁଥିବେ ସିନା; ତାଙ୍କ ପଦୋନ୍ନତିକୁ ରୋକିପାରିବେ ନାହିଁ। ଏଠାରେ ବିଚାର କରିବାର କଥା, ଆମ ହାକିମମାନଙ୍କର ସ୍ୱେଚ୍ଛାଚାରିତାରୁ ମୁକ୍ତି ପାଇବାପାଇଁ କ'ଣ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସବୁକଥା ପାଇଁ ହାଇକୋର୍ଟକୁ ଯିବାକୁ ପଡ଼ିବ? ଓଡ଼ିଶାର କେତେଜଣଙ୍କ ପାଖରେ ହାଇକୋର୍ଟକୁ ଯାଇ ଏ ପ୍ରକାର ନ୍ୟାୟ ହାସଲ କରିବା ସାମର୍ଥ୍ୟ ଅଛି? ଅନୁଗୁଳର କର୍ମଚାରୀ ନେତା ପ୍ରଭାତ ସାହୁଙ୍କ ଭଳି କେତେଜଣ ପାଗଳାମି କରିପାରିବେ? ପ୍ରଶାନ୍ତବାବୁ ସିନା ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ସଚିବ ହିସାବରେ ନାଲିଆଖି ଦେଖେଇଥିବେ। ସାଧାରଣ ପ୍ରଶାସନ ବିଭାଗର ଦାୟିତ୍ୱରେ ଥିବା ସଚିବମାନେ ଏବଂ ମୁଖ୍ୟ ଶାସନ ସଚିବମାନେ ଏ ପ୍ରକାର ବେନିୟମ କାର୍ଯ୍ୟକୁ କିପରି ଭାବରେ ଅନୁମୋଦନ କଲେ? ସେ ଦୋଷ ପାଇଁ ତାଙ୍କ ବିରୋଧରେ କି କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି? ନା ପଣ୍ଡିତ ପୁଅ ମାଙ୍କଡ଼ ମାରିଲେ ଦୋଷ ନାହିଁ ନ୍ୟାୟରେ ସେମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ କେହି ଦୋଷୀ କହିପାରିବେ ନାହିଁ।